
HISTORIA

4 - 6

ÖVNINGSBOK

C
A
P
E
N
S
I
S

MICHAEL ENGSTRÖM
JAN WIKLUND

TIDSLINJE | HISTORIA 1 | HISTORIA 2 | HISTORIA 3 | HISTORIA 4 | HISTORIA 5 | HISTORIA 6 | HISTORIA 7 | HISTORIA 8 | HISTORIA 9 | HISTORIA 10 | HISTORIA 11 | HISTORIA 12 | HISTORIA 13 | HISTORIA 14 | HISTORIA 15 | HISTORIA 16 | HISTORIA 17 | HISTORIA 18 | HISTORIA 19 | HISTORIA 20 | HISTORIA 21 | HISTORIA 22 | HISTORIA 23 | HISTORIA 24 | HISTORIA 25 | HISTORIA 26 | HISTORIA 27 | HISTORIA 28 | HISTORIA 29 | HISTORIA 30 | HISTORIA 31 | HISTORIA 32 | HISTORIA 33 | HISTORIA 34 | HISTORIA 35 | HISTORIA 36 | HISTORIA 37 | HISTORIA 38 | HISTORIA 39 | HISTORIA 40 | HISTORIA 41 | HISTORIA 42 | HISTORIA 43 | HISTORIA 44 | HISTORIA 45 | HISTORIA 46 | HISTORIA 47 | HISTORIA 48 | HISTORIA 49 | HISTORIA 50

JÄRNÅLDERN 500 E.V.T. - 1050 E.V.T.

VIKINGATIDEN 800 - 1050

- 793 Vikinger utfärd i Ländöarna
- 809 Vikinger i Miklagård
- 869 rader Friska vikingar på Island
- 872 Vikinger i Norge
- 872 Norge erövrades (Harald Hårfagre)
- 900 rader Vikinger i Ascortha
- 1000 rader Sverige erövrades
- 1000 rader Sverige blev en kristen rike
- 1003 Olaf Skötkonung döptes
- 1041 Vikinger vid Kaspiska havet
- 1000 rader Tyska landhövningar började ta över landdelar på Östeuropa
- 1100 rader Sverige ärvades av en kung
- 1100 rader Kyrkor byggdes i Sverige
- 1150 rader Danmark blev en del av Sverige
- 1150 rader Finland blev kristen

MEDELTIDEN 1050 - 1521

1200 — **1300** — **1400** — **1500**

- 1200 rader En förtid rader i Sverige
- 1200 rader Stenåldern började vara färdig
- 1200 rader Friska vikingar erövrades och gjordes i hela riket
- 1200 rader Många nya städer och borgar byggdes i Sverige
- 1200 rader Stenåldern avslutades
- 1248 - 1266 Birger jarl
- 1300 - 1323 Heliga Birgitta
- 1319 - 1326 lagfästing Vikarier och riksdagen i Sverige
- 1319 - 1364 Magnus Eriksson var kung och Sveriges regent
- 1319 - 1341 Drottning
- 1389 - 1412 Drottning Margareta var drottning och ledde Nordens regent
- 1397 - 1521 Kalmarunionen
- 1412 - 1498 Erik av Pommern var kung och Sveriges regent
- 1434 - 1436 Upprättad av Engelbrikt Engelbrikt
- 1473 Sten Sture den äldre tog Sverige ut Kalmarunionen en kortare period
- Sten 1400 rader - rader 1400 rader Unionens slut
- 1520 Stockholm föll
- 1521 - 1560 Gustav Vasa var kung och Sveriges regent
- 1521 Sedan den här Sverige styrts av svenska regenter
- 1527 Reformations inlämnades i Sverige
- 1541 Friska Bibeln gavs ut på svenska (Gustav Vasa översatte)
- 1542 - 1543 Drottning
- 1560 rader Det svenska Östeuropas riket tog sin början

TIDIGMODERN TID 1521 - 1800

1600 — **1700** — **1800**

STORMAKTSTIDEN 1611 - 1718/19

- 1611 - 1718 En ledare mellan omvärlden och Sverige
- 1618 - 1648 Trettioåriga kriget
- 1632 Slaget vid Lützen, Gustav II Adolf dog
- 1632 - 1654 Drottning Kristina var drottning och Sveriges regent
- 1645 Freden i Brinnö
- 1658 Freden i Roskilde
- 1658 - 1660 Sverige var ett stort
- 1700 rader Upplysningens - ett nytt sätt att tänka
- 1718 Karl XII blev kung i Sverige
- 1718 - 1720 Ulrika Eleonora var drottning och Sveriges regent
- 1721 Det svenska Östeuropas riket upplöstes
- 1756 rader Slaget vid Poltava förlorades
- 1756 Tyskland erövrades
- 1792 Gustav III avled
- 1608 - 1809 Friska kriget, Finland erövrades till Ryssland
- 1809 Gustav IV avled, ny regering
- 1814 Norge erövrades i en union med Sverige
- 1816 Alla barn i Sverige vaccinerades mot smittkoppor
- 1859 Den nya utställningen från Sverige till USA påbörjades
- 1866 Tyskland erövrades
- 1867 - 1869 Minnesota och delar i Sverige

MODERN TID 1800 -

1800-TALET

- 1905 Unionen med Norge upplöstes
- 1914 - 1918 Friska världskriget
- 1919 Albin och lilla rönnan infördes i Sverige
- 1921 Friska demokratierna i Sverige grundades
- 1939 - 1945 Andra världskriget
- 1990 rader Globaliseringen tog fart

OM ÖVNINGSBOKEN

Övningsbokens uppgifter bearbetar innehållet i grundboken och ger eleverna utmaningar. Frågorna har olika svårighetsgrad för att utmana både dem som precis har börjat lära sig historia och de som har kommit lite längre i sin utveckling. För att underlätta urvalet av uppgifter är de kategoriserade i fem olika typer.

G Grundbok. För att besvara frågorna behöver eleverna använda grundboken.

I Internet. Ta reda på fakta via internet.

U Undersök. Ta reda på mer om något genom att undersöka. Ofta handlar det om att eleverna ska formulera något utifrån sina egna erfarenheter.

D Diskutera. Fundera först själv. Diskutera sedan frågan i grupper eller i hela klassen. Frågeställningarna hör till det aktuella området, men svaren finns inte i grundboken.

Ö Övningsbok. Informationen till uppgiften finns på samma sida i övningsboken. Det kan till exempel vara en karta eller en tabell.

Kunskaper och förmågor

Enligt kursplanen ska undervisningen i historia ge eleverna förutsättningar att utveckla

- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp och långa historiska linjer,
- förmåga att ställa frågor till historiska källor samt att tolka, kritiskt granska och värdera dessa, och
- förmåga att reflektera över hur historia kan brukas i olika sammanhang och för olika syften.

Förhoppningsvis kan uppgifterna i övningsboken vara till stöd för ovanstående.

Diagnoser

Det finns diagnoser till alla kapitel. De ger information om elevernas kunskapsutveckling.

Facit

Skolor som har beställt minst en klassuppsättning övningsböcker kan kostnadsfritt erhålla ett facit till övningsboken. Mejla förlaget på info@capensis.se.

Capensis förlag AB

Falköping

www.capensis.se

e-postadress: info@capensis.se

© 2021 Limnea utbildning AB, Michael Engström
och Jan Wiklund

ISBN-13:978-91-85887-86-6

Första upplagan 2021

Tryck: GPS Group, Österrike

SPRÅKGRANSKNING

Elin Herrmann

REDAKTÖR OCH GRAFIK

Jan Wiklund

TECKNINGAR

Henry Ståhle

FRAM- OCH BAKSIDA

Jan Wiklund

Boken är skyddad av upphovsrättslagen.

Bildförteckning

Harri Blomberg 8n, 14, 54 Michael Engström 73:1h, 73:5h Fredrik Haraldsson 18 Elin Herrmann 22h
Lantmäteriets historiska kartarkiv 36öM Julia Lindholm 36öv, 70:2h Ingrid Martens 5:1 Riksarkivet 25
Inge Schentz 23 Stockholms stadsarkiv 46v, 74 Stockholms stadsmuseum 86 Lars Theng 5:6, 22v
Andrew Vanacek 39 Andreas Vollmer/Sala silvergruva 52 Jan Wiklund 4, 8ö, 16nh, 20, 24, 28nh, 33, 37,
38v, 40v, 40h, 42v, 43h, 45, 55ö, 61, 70:4v, 70:5v, 70:1h, 70:3h Gettyimages Övriga bilder

TJUGO MINIATYRER

1. **G** Leta upp på vilken sida i grundboken följande bilder finns.

	Vilken sida?	Vilken tidsperiod, händelse eller person handlar bilden om?
a) 		
b) 		
c) 		
d) 		
e) 		
f) 		
g) 		
h) 		
i) 		
j) 		
k) 		
l) 		
m) 		
n) 		
o) 		
p) 		
q) 		
r) 		
s) 		
t) 		

2. **D** Vilken bild vill du veta mer om? Varför just den?

TIPSPROMENAD

1. Fyll i tipsraden.

1) Vad är det som är ungefär 33 år?

1. Medeltiden
- X. Bondestenåldern
2. En generation

2) När började stenåldern i Afrika?

1. För 2,3 miljoner år sedan
- X. För 13 000 år sedan
2. För 5 000 år sedan

3) När uppstod Homo sapiens?

1. 100 000 år sedan
- X. 200 000 år sedan
2. 300 000 år sedan

4) När tog jägarstenåldern slut i Finland?

1. 1000 år tidigare än i södra Norden
- X. Samtidigt som i södra Norden
2. 1000 år senare än i södra Norden

5) Vad kallas den senare delen av stenåldern?

1. Jägarstenåldern
- X. Bondestenåldern
2. Landförbindelsen

6) Vad tillverkas av koppar och tenn?

1. Järn
- X. Brons
2. Flintsten

7) Hur lång tid tog det för kunskapen om att tillverka järn kom till Norden från västra Asien?

1. 90 år
- X. 900 år
2. 9000 år

8) När var vikingatiden?

1. I början av järnåldern
- X. I slutet av järnåldern
2. I början av medeltiden

9) Namn på Sverige, Norge och Danmark?

1. Norden
- X. Skandinavien
2. Nordkalotten

10) Vilken folkgrupp tämjde renar?

1. Samer
- X. Inuiter
2. Nordmän

11) När fick både män och kvinnor rösträtt i Sverige?

1. 1721
- X. 1821
2. 1921

12) När var andra världskriget?

1. Före första världskriget
- X. 1939-1945
2. För cirka 80 år sedan

	1	X	2
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			

HELIGA BIRGITTA 1303-1373

1. **G** Vad är ett helgon?

2. **G** Vilken uppgift ansåg Birgitta att hon hade fått av Gud?

3. **G** Vem förklarar att någon är ett helgon?

4. **I** Ta reda på var i Sverige statyn nedan av Heliga Birgitta finns.

5. **I** Ta reda på mer om påven.

a) Vem var påve när Birgitta reste till Rom?

b) Vem är påve idag?

c) Hur många påvar har det funnits?

Heliga Birgitta

6. **I** Ta reda på fem fakta om Heliga Birgitta och skriv ned dem.

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

7. **I** Ta reda på om det finns några fler helgon som kommer från Sverige.

Sankta Elin

FÖRÄNDRINGAR EFTER KRISTENDOMENS INFÖRANDE

1. **G** Vad kunde hända med personer som inte levde så som kyrkan sa?

2. **G** Hur ändrades lagarna i Norden efter kristendomens införande?

3. **G** Hur förändrades livet för trälarna under 1300-talet?

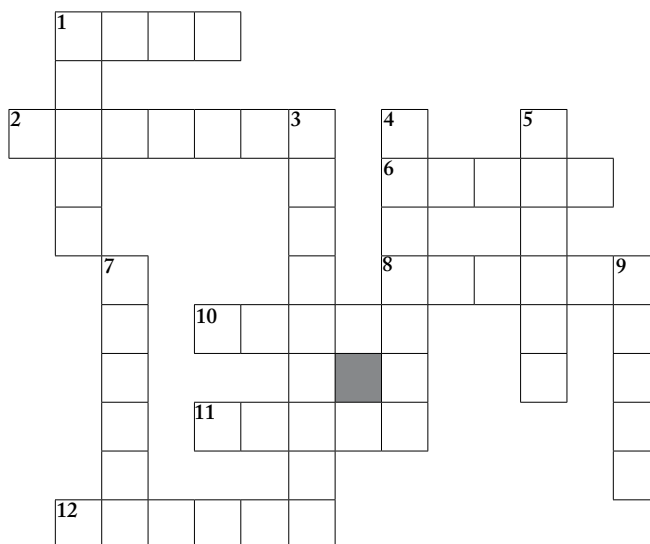

De första kyrkorna var små och enkelt byggda. Granhults kyrka, Småland, byggdes i början av 1200-talet.

4. **G** Varför ville regenterna samarbeta med kyrkan?

Grundbok s. 33

KORSORD KRISTENDOMENS INFÖRANDE

VÅGRÄTT

1. Man som lever i kloster
2. Förbjöds under 1300-talet
6. Bibelspråk
8. Området runt en kyrka
10. Området runt en domkyrka
11. Danskar
12. Kristen missionär

LODRÄTT

1. Växt som munkar och nunnor tog med till Norden
3. Sprider en religion
4. Här bodde munkar och nunnor
5. Styr en domkyrka
7. Anses ha levt mycket nära Gud
9. Kvinna som lever i kloster

LEVNADSVILLKOR 1050-1521

1. **G** Vilket var det vanligaste yrket under medeltiden?

2. **G** Hur skaffade de mat?

3. **G** Vad hände om vädret var dåligt?

4. **G** Vad var utmärkt för något?

5. **G** Vad åt människor under medeltiden?

6. **G** Varför dog många i ung ålder?

7. **G** När fick barn ta större ansvar och arbeta som vuxna?

8. **G** Vilka var Sveriges största städer i början av 1300-talet?

9. **G** Vad fanns i en medeltida stad som också finns i dagens städer?

10. **D** Skulle du kunna tänka dig att leva i en medeltida stad? Varför/varför inte?

11. **G** Vilka hantverkare fanns i städerna?

12. **G** Vem kontrollerade handeln?

13. **G** Vilka uppgifter hade rådet?

STÅNDSSAMHÄLLET VÄXER FRAM UNDER MEDELTIDEN

1. **G** Skriv ner tre fakta om varje stånd intill bilderna nedan.

2. **G** Vad är en biskop?

3. **G** Vilka människor tillhörde inte något av de fyra ständerna?

Adel:

Präster:

Borgare:

Bönder:

KAMPEN OM DEN POLITISKA MAKTEN

1. **G** Vad var unionsstriderna för något?
 - Strider mellan Sverige och Danmark om vem som skulle styra unionen.
 - Strider om vad unionen skulle ha för namn.
2. **G** Vad hette unionen som unionsstriderna handlade om?
 - Hansan
 - Europeiska unionen
 - Kalmarunionen
3. **G** Vem ledde den svenska armén som slog den dansk-svenska armén år 1471?
 - Sten Sture den yngre
 - Sten Sture mitt emellan
 - Sten Sture den äldre
4. **G** I vilket landskap ligger sjön Åsunden?
 - Skåne
 - Östergötland
 - Västergötland
5. **G** Vem blev regent i Sverige efter Sten Sture den yngre?
 - Kristian I
 - Kristian II
 - Kristian III
6. **I** Ta reda på varifrån namnet Skottek kommer.

7. **I** Ta reda på vilket sätt Sten Sture den yngre skadades på.

Minnessten vid Skottek.

HISTORIEBRUK - KARL XII

1. **Ö**Utdrag ur Wikipedia.

Kulknappen är den knapp som enligt en sägen användes som kula för att skjuta kung Karl XII till döds under slaget vid Fredriksten 1718.

Enligt sägnen ska en soldat vid namn Nordenstierna ha sett Karl XII skjutas, varpå han gick fram för att plocka upp kulan som gått igenom kungens huvud. Han fann att kulan var en omgjord knapp från en av Karl XII:s många uniformer. Detta kan förklaras med att många under Karl XII:s tid trodde att kungen var skyddad av gudomliga krafter och således endast kunde dödas med ett av hans egna föremål, såsom till exempel en kostymknapp omformad och använd som kula.

Nordenstierna sägs ha tagit hem kulknappen till sin gård, Deragård, i Västergötland. Efter en tid började han dock frukta att en förbannelse vilade över knappen. Han valde därför att kasta den i ett grustag där den av en slump återfanns år 1924 av smedmästaren Karl Hjalmar Andersson. År 1932 hamnade den på Hallands kulturhistoriska museum.

a) Vad användes kulknappen till?

b) Vad är kulknappen gjord av?

c) Varför kunde kungen bara dödas med ett av sina egna föremål?

d) Hur kom kulknappen till Västergötland?

e) Var finns den idag?

2. **I**Ta reda på hur historiker har försökt bevisa att knappen är äkta.

3. **D**Tror du på historien om kulknappen? Varför/varför inte?

4. **I**”Pompe, kungens trogne dräng, sov var natt i kungens säng. Sist av år och resor trötter, led han av vid kungens fötter.” av Israel Holmström (1661-1708). Ta reda på vem Pompe var.

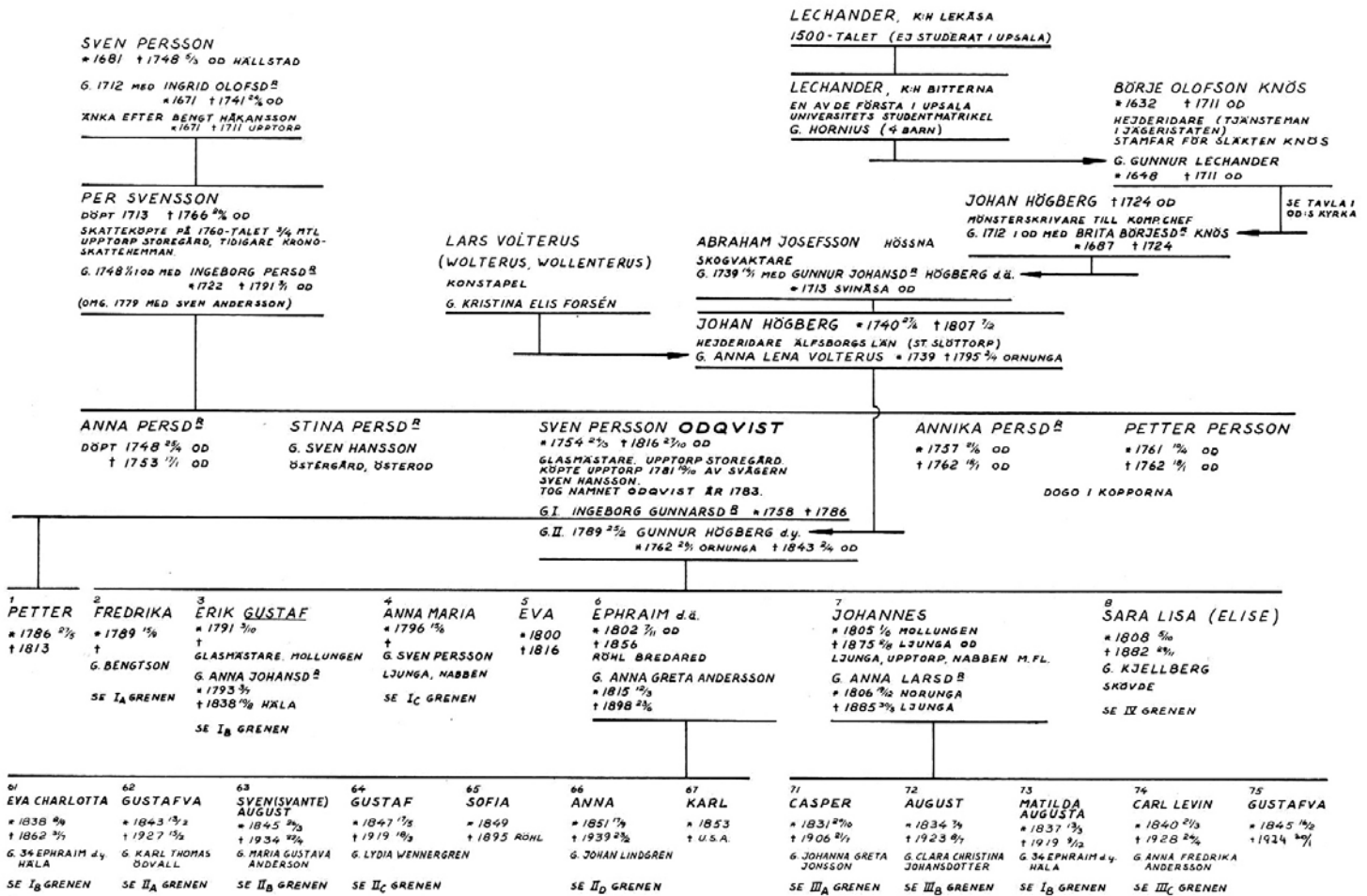
5. **I**Ta reda på vad Karl XII:s häst hette.

6. **I**Ta reda på var minnesstenen på bilden nedan finns.

SLÄKTFORSKNING

SLÄKTEN ODQVIST'S HÄRSTAMNING OCH GRENAR.

1. **G** Vad är släktforskning?

2. **Ö** Sven Persson föddes år 1681.

a) När dog han? _____

b) Vad hette hans fru? _____

c) Vad hette Svens son Per i efternamn? _____

3. **Ö** Per Svensson föddes år 1713.

a) Hur många barn fick Per tillsammans med Ingeborg Persdotter?

- Två
 Fem

b) Vilket efternamn fick Pers och Ingeborgs döttrar?

c) Vilket efternamn fick Pers och Ingeborgs söner?

d) Petter Persson föddes år 1761. Hur gammal blev han?

4. **Ö** År 1783 bytte Sven Persson (1754-1816) efternamn.

a) Vilket var hans nya efternamn?

b) Hur många gånger gifte han sig?

Två gånger

Fyra gånger

c) Två av Sven Persson Odqvists syskon dog den 18 januari år 1762. Vad dog de av?

5. **Ö** Karl föddes år 1853. Var dog han någonsans?

6. **Ö** Lars Samuelsson dog år 1905. Han är inte med i släktträdet. Det är dock hans farmor Fredrika. När var hon född?

7. **Ö** Välj ut fem personer i släktträdet som föddes på 1700-talet och fem personer som föddes på 1800-talet.

a) Hur gamla blev de som var födda på 1700-talet?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

b) Hur gamla blev de som var födda på 1800-talet?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

8. **Ö** För en del personer i släktträdet finns olika yrken nedskrivna.

a) Ange några yrken som de hade.

b) Vad hade personerna för yrke när inget yrke står angivet?

9. **D** Varför kallas det släktträd?

10. **U** Vad vet du om din släkt? Var bodde de för 150 år sedan? Vad arbetade de med? Vad hette de?

Stort firande av ettårsdagen, 23 maj 1968. Ettåringens morfars morfars farfar hette Sven Odqvist.